

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; Ds. P. van Zonneveld, Doornspijk; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Weinigen van de velen.

„Gij zult ook weinigen in getal daarvan nemen, en in uwe slippers binden.”
(Ezech. 5 : 3).

Ezechiël kreeg een wonderlijk bevel. Hij moest een scheermes nemen en zijn hoofd- en baardharen afscheren. Deze haren moesten daarna worden gewogen en nauwkeurig verdeeld.

Eén derde deel moest worden verbrand.

Eén derde deel moest worden fijn gemaakt met het zwaard.

’t Laatste derde deel moest worden uitgestrooid in de wind, alleen enkele haren van dat derde deel, moest hij in de slippers van zijn mantel binden.

Wat is de betekenis hiervan?

Symbolisch wordt hier uitgebeeld het gericht Gods, dat gaan zou over Jeruzalem! De haren van ons hoofd zijn zeer velen, also waren de inwoners van Jeruzalem ook velen in getal. Over al die vele inwoners van Jeruzalem, zou nu komen het oordeel Gods. Nebukadnezar zou Jeruzalem slaan!

Eén derde deel van de inwoners zou tijdens dat beleg der stad sterven van de honger en door het zwaard. Het andere deel zou bij het vluchten uit de stad, door het zwaard van de vijand worden omgebracht. Het laatste deel zou ten slotte in de ballingschap en over alle windstreken der aarde worden verstrooid! Toch zou er nog een overblijfsel zijn naar de verkiezing van Gods genade. Enkele haren moest Ezechiël nemen, en in de slippers van zijn mantel binden.

Zo zorgt de Heere voor Zijn kerk! God roeit Zijn kerk nooit uit! Alle dorre onvruchtbare takken worden dan wel afgesneden, maar de stam, de levende kerk, blijft!

Opmerkelijk is daarom wat wij in het 4e vers lezen, namelijk, dat van die enkele haren, er toch nog enigen af moesten om verbrand te worden. Zo was het getal reeds klein, maar ’t werd nog kleiner!

Zo was Cham in de ark, maar hij viel er toch af! Zo ging de vrouw van Lot wel Sodom uit, maar toch kwam zij om! Zo kunnen wij in de kerk zijn, en toch niet van de kerk!

’t Ware overblijfsel zou zich in de dagen van Ezechiël openbaar maken in de waarachtige bekering. ’t Zou een walging aan zichzelf krijgen over de boosheden die zij in al hun gruwelen gedaan hadden. (Ez. 6 : 9). ’t Zou weer leren bidden: Gena o God, gena!

Gelukkig de mens, die dat eerste kenmerk van dat volk des overblijfsels kent. Dan is het oordeel wel verdiend. Dan moet eerlijk worden beleden: O God, ik heb naar uw rechtvaardig oordeel, tijdelijke en eeuwige straffen verdiend; rechtvaardig zoudt Ge mij, net als die afgeschoren haren, kunnen wegstrooien, als kaf voor de wind, maar is er nog enig middel om die straf te ontgaan, en weder tot genade te komen ... ?

Wat zegt de Heere dan in Zijn Woord?

„Ik wil niet dat gij in het verderf nederdalet, Ik heb verzoening voor u gevonden”. Verzoening in Hem, Die het volle oordeel Gods voor Zijn volk heeft gedragen, op het vloekhout van Golgotha’s kruis!

Die man zal zijn een verberging tegen de wind, een schuilplaats tegen de vloed en de schaduw van een zware rotssteen in een dorstig land.

„In Zijne mantel ingehuld,
Daar ligt bedekking voor mijn schuld”!

Bewaard in de slippers van Zijn kleed, gaat de kerk dwars door het oordeel, naar het Kanaän der eeuwige rust!

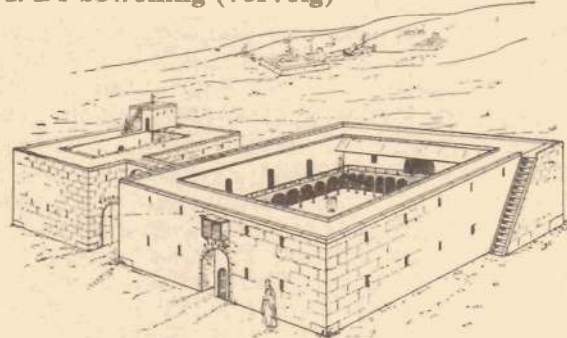
Ds. M. Baan.

Uit het land van de Bijbel

4

A. HET HUISELIJK LEVEN.

1. De bewoning (vervolg)

Huizen in een Oosterse stad

Na het bezoek van een eenvoudige dorpswoning, willen we nu gaan bekijken een meer deftig huis, zoals het huis van de Overste ener Synagoge. Daartoe hebben we eerst verlof gekregen.

Is er in de wijken en in de straten een levendig verkeer en worden bij de huizen ook verschillende kleine bedrijven uitgeoefend, het huiselijk leven blijft toch voor de voorbijgangers verborgen, tenzij men gelegenheid tot bezoek heeft verkregen.

Zulke huizen aan de buitenkant beziende, valt het op, dat deze niet zijn gebouwd van gewone leentegels, maar met gehouwen stenen en met duurzaam timmerhout, zoals van cederbomen en cypressen.

Zelfs zijn er huizen, waarvan de deuren der binnen-vertrekken zijn ingelegd met elpenbeen en deurposten en kozijnen kostbaar snijwerk vertonen.

Maar de buitenmuren van de huizen hebben verder geen bijzondere aanblik. Alleen de stenen trap naar het dak en de „uiterste hoekstenen” breken deze eentonigheid enigszins.

Dat is ook zo met de „poortdeur”, welke met brons is beslagen. Deze poortdeur geeft een meer zichtbaar bewijs, dat er een voornaam burger woont.

Deze „poortdeur” geeft geen directe toegang tot het huis, maar eerst tot een gang naar de binnenplaats, omdat de eigenlijke bewoning bestaat uit kamers rondom de vierkante binnenplaats, welke we straks hopen te betreden.

Allereerst dan de „poortdeur” nader bekeken.

Wanneer men binnen gelaten wil worden, laat men de zware ijzeren ring, de klopper, op de deur vallen.

Hierbij worden we gedachtig aan de woorden van de Heere Jezus in Mattheus 7 : 7: „Klopt en u zal opengedaan worden.”

En zo lezen we in Openbaring 3 : 20, dat Christus tot de gemeente van Laodicea sprak: „Zie, Ik sta aan de deur en Ik klopf.”

Boven de poortdeur lezen we een paar woorden in Hebreeuwse letters geschreven: „Hoor Israël”, zoals we die lezen in Deut. 6 : 4. De volgende woorden, welke in dit vers staan, vinden we er niet bijstaan. Wel lezen we in vers 9 van dit hoofdstuk: „En gij zult ze op de

Van de administratie

Enige tijd geleden werd door ds. Blom de suggestie doorgegeven dat in plaatsen waar veel abonnees zijn, zich iemand beschikbaar wilde stellen om abonnementsgeld te innen van abonnees die nog niet betaald hadden. Hierop hebben we enkele reacties gehad.

Nu zouden we willen vragen is er soms een abonnee in Urk, die zich beschikbaar wil stellen om abonnementsgeld te innen?

We zien reacties met belangstelling tegemoet. We ontvingen in de afgelopen 14 dagen weer f 122,- aan giften en er werden 6 nieuwe abonnees opgegeven. Hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Verhouding Chr. Geref. en Ned. Geref. kerken.** De artikelen van Ds. Van der Meij, die over dit onderwerp in ons blad verschenen zijn, zijn in brochurevorm uitgekomen. De brochure is zeer geschikt voor verspreiding. De kosten zijn f 1,- per exemplaar, verhoogd met de kosten van verzending. Bestellingen worden gaarne ingewacht, aan mijn adres.

2. **Ontmoetingsdag te Kampen.** Nog even wil ik aan deze dag herinneren. We hopen dat we D.V. zaterdag 27 augustus a.s. weer vele vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand te Kampen mogen ontmoeten.

3. **School voor Dundas en Hamilton.** Ik ontvang weer twee giften van f 50,- en wel van Mw. B.M. en van C.E.. Hartelijk dank hiervoor.

posten van uw huis en aan uwe poorten schrijven”.

En heeft deze opdracht aan Israël ook ons niet wat te zeggen? D.w.z. in deze zin: dat we toch meer naar Gods Woord moesten luisteren en daarmede rekening zouden houden. We bedoelen ermede: Wat leven we toch weinig bij de Schrift!

Op het kloppen aan de deur komt de „deurwachter” met zijn grote houten sleutel, die over zijn schouder hing, als teken van zijn waardigheid, namelijk als „sleuteldrager”. Zulk een sleutel is wat de grootte betreft niet te vergelijken met onze sleutels die we aan een bos in onze zak dragen.

Deze deurwachter had wel een post van vertrouwen ten opzichte van zulk een voornaam huis, want hem was de secure bewaking van het huis toebetrouwd.

Hier hebben wij te denken aan de gewichtvolle post, welke de Heere oplegde aan ELJAKIM, de zoon van Hilkia, na de afzetting van Sebna, als schatmeester. Van hem lezen we in Jesaja 22 : 20 t/m 22: „En het zal te dien dage geschieden, dat Ik Mijn knecht, Eljakim, de zoon van Hilkia, roepen zal. En Ik zal hem met uw rok bekleden, en Ik zal hem met uw gordel sterken, en uw heerschappij zal Ik in zijn hand geven; en hij zal de inwoners te Jeruzalem en de huize van Juda tot een vader zijn.

En Ik zal hem de sleutel van het huis van David op zijn schouder leggen; en hij zal opendoen, en niemand zal sluiten, en hij zal sluiten en niemand zal opendoen.”

We worden hier weer duidelijk heengewezen naar Christus, Die met de naam „Heilige” en „Waarachtige” wordt genoemd in Openbaring 3 vs. 7 en van Wien wij daar verder lezen: „Die de sleutel Davids heeft; Die opent en niemand sluit, en Hij sluit en niemand opent.”

We weten ook verder, dat Christus de bediening van die sleutelmacht heeft opgedragen aan Zijn kerk. Dat lezen we in onze Heidelbergse Katechismus, Zondag 31, waar de vraag luidt:

„Wat zijn de sleutelen des hemelrijks?” Met het antwoord: „De verkondiging van het heilig Evangelie en de Christelijke ban of uitsluiting uit de Christelijke gemeente, door welke twee stukken het hemelrijk de gelovigen opengedaan en de ongelovigen toegesloten wordt.”

O lezer(es), wat is dit toch een zeer ernstige zaak! Wanneer we 's zondags of in de week naar de kerk zijn geweest en na de preek het kerkgebouw hebben verlaten, ach, wat keert men dan vaak weer terug tot de orde van de dag en zijn we weer bezig met heel andere dingen. Maar, dan is het toch wel een zeer ernstige zaak, dat na elke beluisterde preek het een van beide is: of tot een oordeel of tot een eeuwig voordeel, tot eeuwige zegen! Och, dat we toch met deze zaak zeer ernstig rekening houden en wij meer smekend zouden opgaan en in stilte smekend zouden terugkeren naar huis. Ach, wat kunnen we ons er toch gemakkelijk van afmaken door te redeneren: (ja, laten we eerlijk zijn) „'t Woord moet toch maar toegepast worden.” Is dat dan niet zo? Ongetwijfeld! Want wie 't zo maar „aanneemt” zonder meer, per conclusie, misleidt zichzelf. Maar men kan anderszits toch zo rustig achter zulk een gezegde, als zo even genoemd, wegschuilen, in plaats dat we in stilte vragen: „Och Heere, wil U Uw Woord genadiglijk toepassen door Uw Geest.” Maar keren we weer tot het onderwerp zelf terug.

(wordt vervolgd)

Dr.

Ds. v.L.

IN DE BEGINNE

Genesis Eén tot Drie en het Gezag van de Heilige Schrift

door Prof. Dr. Edward J. Young
No. 10

6. De Vierde, Vijfde en Zesde Dag

Tot op dit punt is er voortgang. Wat God tot nu toe geschapen heeft was of levenloos, dat is niet organisch en zonder wat wij leven noemen, of het was levend en stationair, zoals het gras, de kruiden en de vruchtbomen.

Nu komen we tot het werk van de vierde dag. Men zegt dat hier de wetenschap met Genesis in conflict komt. De zon, maan en sterren worden tot stand gebracht. Er wordt door sommigen beweerd dat het Hebreeuwse woord dat hier gebruikt wordt, slechts betekent dat God ze te voorschijn deed komen. De Evangelischen zeggen dit dikwijls. De nieuwe editie van de Scofield Bijbel vertaalt het zo. Dat is een zeer interessante theorie, maar niet getrouw aan de betekenis van het Hebreeuwse woord. Nu winnen de Evangelischen nooit iets voor hun zaak door pogingen de taal te forceren en iets te zeggen wat er niet staat. Het werkwoord dat hier gebruikt wordt is 'asah' — God 'maakte' — Indien we deze woorden nemen zoals zij zijn, zullen we, dunkt mij, het antwoord zien.

Er wordt ons tot nu toe in Genesis een geschiedenis gegeven van de ontwikkeling van de wereld. Waarom kan er niet een evenwijdige ontwikkeling van de hemellichamen zijn geweest? In het eerste vers lezen we: „God schiep de hemel en de aarde”. Dat is de juiste betekenis. Er staat niet: „God schiep de aarde”, maar „God schiep de hemel en de aarde”.

Er kan een evenwijdige ontwikkeling van de andere lichamen geweest zijn, gelijk aan die van de aarde. Op de vierde dag worden deze andere lichamen gemaakt — de zon, de maan en de sterren. Dit betekent niet, dat zij uit niets geschapen worden. Het materiaal was er reeds. Het kan zelfs wel zijn, dat het licht dat tot deze tijd naar de aarde kwam, van één van deze lichamen kwam, dat nu de zon genoemd wordt.

Ik denk dat de betekenis van de vierde dag deze is: God heeft toen het heelal zoals wij het nu kennen geconstitueerd, afgezien van de vraag of het nu een uitbreidend heelal is of niet. Als men het zo opvat dan is het minder

moeilijk. Geneis vestigt de aandacht op de aarde. Wanneer we ons daar goed van bewust zijn, zullen we opmerken, dat we geen recht hebben van Genesis te eisen, wat het niet bedoelt te geven.

Let eens op de beknoptheid, hoe deze zaken in weinig woorden worden meegedeeld, en toch zo veelzeggend. Een bezwaar dat nog wel eens wordt geopperd in verband met Genesis Een, is dat het geocentrisch is, dat wil zeggen, dat de aarde in het centrum der dingen wordt geplaatst. Deze opmerking is ten dele waar. Genesis is geocentrisch. Doch deze uitdrukking — geocentrisch — kan op tweeërlei wijze worden opgevat.

Men kan zeggen, dat Genesis geocentrisch is, en dan iets leren dat niet in overeenstemming met de feiten is. Men zou, bijvoorbeeld kunnen beweren dat de aarde het fysisch centrum van het heelal is en dat de zon werkelijk opgaat en om de aarde wentelt. Dat doet ze niet. Er staat in Genesis niet één woord dat in tegenspraak is met de feiten.

Genesis is echter geocentrisch in een andere zin, omdat het alles bespreekt van het standpunt van deze aarde. Wij zijn allen geocentrisch in dit opzicht. Wij kunnen dat niet helpen. Wij spreken over „buiten-ruimte” („outer-space”). Dat is nogal een moderne uitdrukking, niet waar? Welnu, buiten wat? Wat is de standaard die wij gebruiken om te oordelen, wanneer we zo spreken? Het is deze aarde! Wanneer de verst gevorderde geleerden van vandaag spreken over buiten ruimte, zullen we hen dan zeggen, dat ze geocentrisch zijn, en dat we dientengevolge niet van plan zijn naar hen te luisteren? Dat is de manier waarop men soms over de Bijbel spreekt. Wij spreken van naar boven zien en van naar beneden zien.

Hoe kunnen we het anders zeggen? Wanneer Paulus zegt: „Laat de zon niet ondergaan over uw toorn”, dan is dat geen vergissing in de Bijbel. Wat wil men dat Paulus zou zeggen? Wil men dat hij een technische bespreking over de zaak zou beginnen? Als men dat doet, zou men alles over het vraagstuk van de toorn vergeten. En dat is het belangrijkste in dit vers. Om over het ondergaan van de zon te spreken is niet onjuist. Het is de enige manier waarop wij kunnen spreken en Genesis is geocentrisch in deze zin. Het vermeldt eenvoudig dat de grote lichtbron, de grote lichtdrager heerschappij voert over de dagen de nacht, de getijden, de jaren, enzovoort, en dat is waar. De zon en de maan hebben nog vele andere functies, maar zij dienen wel deze aarde, en dat moeten we onthouden. Wat Genesis leert is volkomen waar en in overeenstemming met de feiten. Niemand kan terecht beweren dat er ook maar één vergissing in het eerste hoofdstuk van Genesis staat. Er zijn veel dingen die we niet kunnen begrijpen. Het is echter verkeerd om aan het hoofdstuk meer ten laste te leggen dan het ons beweert te geven.

De Vijfde en Zesde Dag

Wanneer we op dit punt verder gaan, bemerken we dat er een ontwikkeling is, een voortgang in de orde van verslag geven. Weer wordt het woord „bara” (scheppen) gebruikt (vers 21). God schiep de grote zeemonsters, de vogels en het kruipend gedierte, en een zegen wordt over hen en het werk van de vijfde dag uitgesproken.

De schepselen die nu op de aarde verschijnen zijn organisch en bewegen zich. Er is voortgang. Maar het is alles ten behoeve van de mens. Het vee wordt geschapen. Nu om onnodige herhaling van uitdrukking te vermijden wordt het woord „asah” (maakte) gebruikt (vers 25), en de zegen wordt weggelaten, ten einde dat de weg kan worden voorbereid voor de schepping van de mens zelf.

De schepping van de mens wordt geïntroduceerd door goddelijke beraadslaging: „Laat ons mensen maken naar ons beeld en naar onze gelijkenis”. Er staat niets hieraan gelijk in de Babylonische of andere scheppingsverhalen. In het Babylonische verhaal zegt de god Marduk: „Ik wil mensen maken”. Sommige verklaarders geloven, dat het meervoud in Genesis een opzettelijke verwerping is van het polytheïstische getuigenis van het Babylonische verslag. Ik denk dat dit niet zo is. Ik ben van mening dat dit bedoeld is om aan te duiden dat er een meervoud van personen in de spreker is. Het is niet een meervoud van majesteit. Het is niet dat God Zijn hemelhof raadpleegt. Want in het werk

der schepping en in het werk der verlossing raadpleegt God geen hemelhof. Dit zijn woorden van God alleen en het is — ik herhaal — een aanduiding of mededeling dat er een meervoud van personen in de spreker is. Het is de eerste aanduiding van de leer van de Drieëenheid die in de Schrift wordt gevonden. Dit verklaart het gebruik van het meervoud: „Laat ons mensen maken naar ons beeld en naar onze gelijkenis”. Dit begrip van beeld en gelijkenis is een uniek begrip van de Bijbel.

God schiep de mens, in onderscheiding van al het voorafgaande, naar Zijn Goddelijk beeld en gelijkenis. Het werkwoord „bara” wordt gebruikt. Dus „God schiep de mens naar Zijn eigen beeld, naar het beeld van God schiep Hij hen, man en vrouw schiep Hij hen”, (vers 27). Hier wordt het unieke, onderscheidende karakter van de mens uitgedrukt.

De mens is de kroon van de schepping. Hij is verheven boven alles dat voorafgegaan is. Al het voorgaande heeft de weg bereid voor de mens, dat de mens heerschappij zou hebben over de aarde. Dan wordt de zegen over de mens uitgesproken. En God zeide: „Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde”. In de King James vertaling staat: „Vervult (replenish) de aarde”. Dit betekent eenvoudig „vult de aarde”. Het oude Engelse woord „replenish” (vervult) betekent eenvoudig „fill” (vult). Sommigen hebben het „re” (her of weer) van „replenish” benadrukt en daaruit de conclusie getrokken dat er al een menselijk ras vóór Adam was. Maar dit is beslist geen bewijs voor iets van die aard. Het Hebreeuwse woord is „vult” de aarde. Op deze wijze wordt de zegen over de mens uitgesproken en de aarde aan de mens beschikbaar gesteld. Dan wordt de vermelding gemaakt: „En God zag alles dat Hij gemaakt had, en zie het was zeer goed”. Let dan op deze voortgang, stap voor stap, tot de mens wordt geschapen als de kroon der schepping.

Let er ook op, dat elke dag wordt aangewezen als: dag één, dag twee, dag drie, dag vier, dag vijf en dan de zesde dag. Alleen bij de zesde dag wordt het bepaald lidwoord gebruikt. Dit is de dag van de kroon der schepping, de dag waarop de mens voortkomt uit de hand van God, de mens in onderscheiding van alles dat vooraf gegaan is.

N.B. Het copyright van deze vertaling van „In the Beginning” door Prof. Dr. E.J. Young berust bij „The Banner of Truth Trust”.

Leven naar Gods wil

15

Huwelijk en 'vormgeving'

Vorige keer heb ik iets gezegd over het onderscheid dat men vandaag graag stelt bij het huwelijk tussen de „inhoudelijke structuur” en de „maatschappelijke vormgeving”. U zult het tóen al begrepen hebben hoe gevaarlijk het is als men met deze onderscheiding gaat werken. In feite wordt die gebruikt om van het huwelijk als dé van God ingestelde betrekking tussen man en vrouw af te komen. 't Komt niet op de „vorm” aan maar op de „inhoud”. Dat kunnen wij ook wel eens zeggen. Maar in dit geval is het een trieste zaak. Zo doet het er niet meer toe of je wel officieel getrouwd bent of niet. Het valt op dat men met dit gegeven twee sprongen maakt om het huwelijk gelijk te schakelen aan alle andere „samenlevingsvormen”. De eerste is: als er liefde en trouw is tussen een jongen en meisje, een man en vrouw, dan is er een huwelijk, ook al is het niet officieel tot stand gekomen. De tweede is: als je liefde en trouw in andere samenlevingsvormen vindt, dan is die vorm net zo goed geoorloofd.

Nu hebben we in het laatste artikel al gezien, dat bij het huwelijk „inhoud” en „vorm” niet gescheiden mogen worden. Niet eerder is er het huwelijk, dan dat man en vrouw elkaar officieel trouw beloven. Al het praten over „een onvoltooid huwelijk”, zoals we dat kunnen horen, moeten we daarom maar verre van ons werpen. Echter bleef de vraag over: bewijst de verscheidenheid in de vorm door de eeuwen heen niet, dat het toch anders is? We kunnen het nog anders zeggen: blijkt niet uit de verschillende manier, waarop het huwelijk in de loop van de tijd tot stand is gekomen, dat we maar niet zó

kunnen zeggen: dáár is een huwelijk en dáár is het níét?

Het boekje, dat we bespreken maakt zich ook heel sterk met dit gegeven. We kunnen er van lezen: „Wie de geschiedenis van het huwelijk kent, weet dat juist deze maatschappelijke vormgeving in de loop der tijden aan sterke wisselingen is onderhevig geweest. Er bestaat een roofohuwelijk. Er bestaat een koop-huwelijk. Nu eens is de sluiting van een huwelijk de zaak van twee families, dan weer van de kerk. Sedert Napoleon is het een zaak van de burgerlijke overheid. We mogen wel aannemen dat vele „huwelijken“ in de loop der eeuwen nooit geregistreerd zijn. Dit geldt zowel de tijd van het Nieuwe Testament als bijv. van de zeventiende en achttiende eeuw in Nederland. Ook in de tegenwoordige tijd staat juist de maatschappelijke vormgeving van het huwelijk onder een sterke druk. Wanneer zich nu en in de toekomst andere vormen van bij-elkaar-horen zullen ontwikkelen, dan kunnen we niet zeggen, dat de vorm van het huwelijk door God gewild is“. We gaan nu niet op alles in wat hier staat. Het is duidelijk dat hier zonder meer met het wijzen op de verscheidenheid van huwelijksvorm de sprong gemaakt wordt naar iedere samenlevingsvorm. Opvallend is overigens dat men in de toekomst nog meerdere vormen van samenleven verwacht. In onze tijd waarin de instellingen Gods op zo grove wijze overboord worden gegooid of beter gezegd: waarin men dat wil doen, is niets te gek. Het gaat er ons voorlopig om dat hier gesteld wordt: door de eeuwen heen is er verscheidenheid in vorm geweest bij het huwelijk en die vorm is niet beslissend.

Wie zal het kunnen ontkennen dat er een bonte verscheidenheid op te merken is in de loop van de tijd als het gaat over de wijze, waarop het huwelijk tot stand komt. Hier kan zeker nog bij gezegd worden dat er vandaag op verschillende plaatsen in de wereld nog een grote verscheidenheid is. Waar je vroeger niet van hoorde, daar hoor je vandaag van. We leven niet op een eiland. We krijgen kontakten met andere mensen dan Nederlanders. Er zijn in ons land meer en meer andere nationaliteiten komen wonen, die onder ons vaak het werk doen dat wij niet meer wilden doen. Sommigen vinden dat nú jammer, omdat de welvaart taant. In ieder geval komen wij er mee in aanraking en blijven meisjes er ook niet altijd ver vandaan staan. Het is hier niet de plaats om op de vragen in te gaan die er rondom zulke ontmoetingen kunnen zijn. Het kan goed gaan als tevoren betracht wordt wat God in Zijn Woord zegt. Waar het om gaat: we horen soms hoe het in zo'n land gaat. Dan blijkt het dat in Turkije nog maar een bepaald percentage van de huwelijken door de Overheid wordt voltrokken. Het gebeurt meestal in tegenwoordigheid van een geestelijke van de Islam. De invloed van de vader van de bruid en de eis van een bruidschat zijn andere dingen die ook iets zeggen van de maatschappelijke vormgeving daar.

Onder ons komt een huwelijk in de regel tot stand vóór en dóór de burgerlijke Overheid. Man en vrouw sluiten het huwelijk in tegenwoordigheid van de Overheid. Dat is het éne. Maar ook het andere is er: de Overheid verklaart in de naam der Wet dat ze aan elkaar verbonden zijn door het huwelijk. Een jongen en een meisje hebben elkaar door Gods voorzienigheid gevonden, liefde tot elkaar gekregen en na de verloving en de nadere voorbereidingstijd mogen ze tot het huwelijk komen. We gaan hier niet in op de kerkelijke huwelijksbevestiging. Niet omdat die niet belangrijk is. Jonge mensen, die het beseffen dat ze Gods zegen in hun leven nodig hebben en het onderwijs van Gods Woord voor hun huwelijksleven, zullen die niet voorbij zien. Maar het huwelijk is een feit als voor de burgerlijke Overheid het ja-woord is uitgesproken.

De geschiedenis van het huwelijk laat inderdaad zien dat deze vorm niet altijd geweest is. We behoeven Gods Woord maar op te slaan om het te weten dat het huwelijk in andere tijden op een andere wijze tot stand is gekomen.

De Bijbel tekent ons heel wat huwelijken. Dat is geen wonder. De Godsopenbaring gaat de weg door het huwelijk heen. Ze hebben hun betekenis in heilhistorisch licht en zijn van daaruit ook soms vol onderwijs in het geestelijke leven. We horen van de huwelijken van Izak met Rebecca, van Jacob met

Lea en Rachel, van Simson met het Filistijns meisje, van Boaz met Ruth, van David met Michal. We zouden de rij kunnen vermeerderen.

Nu weten we niet zo erg veel over het onderwerp, waarover het ons ditmaal gaat. Daar zijn die huwelijken ons niet voor beschreven om precies te zeggen hoe ze tot stand kwamen. Toch zijn er wel enkele elementen die meermalen spreken. Het ging anders dan onder ons in de voorbereiding van het huwelijk. Van een vrijwillige keuze was meest geen sprake. De ouders bepaalden vaak de keuze, de vader of ook wel de moeder. Sprekend is het voorbeeld van Kaleb. Hij geeft zijn dochter Achsa aan degene, die Kirjath-Sefer inneemt. Wij zouden dat vreemd vinden als zo maar zonder wetenschap van de liefde tot elkaar gehandeld wordt. Met Ezau en Simson gaat het anders. Die zoeken zichzelf een vrouw en nog wel aan de verkeerde kant. Het gaat ook verkeerd bij alle verschil tussen die twee.

De bruidsschat is ook iets dat we vaak vinden bij de huwelijken in het Oude Testament. De vader van de bruid eiste die. Soms was het een prijs in geld. Jacob moest wel een heel hoge prijs betalen in zijn dienst aan Laban. Het huwelijk is ook duidelijk geen aangelegenheid waarmee anderen niets te maken hadden, buiten de openbaarheid tot stand gekomen. Alleen sprak in die tijd allereerst de familie. Simson zegt het tot zijn ouders: nu dan neem mij die tot vrouw. Het, laten we zeggen, officiële, had in die eerste tijd, niet zoveel om handen, maar het wás er wel bijv. bij Izak en Rebecca: het inleiden in de tent van Sara. Izak kon niet zeggen tegen Rebecca dat zij zijn vrouw was voordat dat gebeurd was. Sprekend is het huwelijk tussen Boaz en Ruth. Kon Ruth zeggen: ik ben gehuwd met Boaz, toen ze in die wond're nacht bij hem was? Wie zou hier het verschil tussen „inhoud“ en „vorm“ van het huwelijk durven gebruiken in de zin van het geschrift dat ons bezig houdt? De tere vreze Gods die er in de ontmoeting tussen Boaz en Ruth is, verbiedt het eenvoudig! Ruth is getrouwd als Boaz haar aanvaardt in de poort van Bethlehem in de tegenwoordigheid van de oudsten en het volk. Het gebeurt in het openbaar. Er zijn getuigen. „Alzó nam Boaz Ruth en zij werd hem tot vrouw“.

Ik meen dat de vorm van het huwelijk, die in het Oude Testament spreekt, niet zegt: het huwelijk is er al als er liefde en trouw zijn, maar alleen bij de huwelijksluiting ten overstaan van anderen, wie dat ook zijn. Die anderen vertegenwoordigen God. Ik durf niet te zeggen of het zo is wat ik ergens in een werk over gewoonten enz. in Palestina las: „De plechtigheid van het huwelijk op zichzelf is een van de eenvoudigheden in het Oosten. Zij bestaat daarin, dat men de bruid in zijn huis ontvangt ten overstaan van getuigen.“ Voor mij is het duidelijk dat het huwelijk niet gezien mocht worden als een zaak, waarin bruid en bruidegom op hun eentje beslissen. Het huwelijk is er pas tegenover anderen! We zullen nog wel eens op die verscheidenheid terug komen. D.V. tot de volgende keer.

D. Slagboom

Zondagsheiliging: gebod of traditie?

3.

Meningen van Coccejus - Voetius - Calvin over het sabbatsgebod

In de Gereformeerde Kerken van de 17e eeuw werd een theologische strijd gevoerd over de interpretatie van het sabbatsgebod: Wat was de betekenis van het 4e gebod van de dekalog (=10 Woorden) voor de Christelijke Kerk in de nieuw-testamentische bedeling? Is dit gebod met de komst van Christus afgeschaft of nog steeds van kracht? Coccejanen en Voetianen stonden ten dezen scherp tegenover elkaar.

Onder Coccejanen verstaan wij de aanhangers van Johannes Coccejus (1603-1669). Coccejus werd in het jaar 1650 benoemd tot theologisch hoogleraar aan de universiteit van Leiden.

Hij ondertekende wel het verbindingsformulier, maar zonder te erkennen dat de synode of de predikanten het recht zouden hebben hem aan banden te leggen. Toen zijn geestverwant Heidanus het 4e gebod niet moreel (=redelijk, blijvend) maar ceremonieel (=schaduwachtig, tijdelijk) had genoemd, viel Coccejus hem bij en ver-

dedigde hij dat de sabbat niet in het paradijs, maar in de woestijn was ingesteld en door de christenen was afgeschaft. Hierop ontbrandde de strijd over de juiste interpretatie van het 4e „gebod“ van de dekalog. In 1659 maakten de Staten van Holland aan de pennestrijd tussen Coccejus enerzijds en Essenius en Hoornbeek anderzijds een einde, door in een resolutie de synode en de Leidse professoren te gelasten over de sabbatsvraag verder te zwijgen. Dat daarmee bepaalde ideeën van Coccejus de wereld nog niet uit zijn bewijst het laatste boekje van ds. M.R. van den Berg.

Wat leerde n.l. Johannes Coccejus?

Voor een samenvatting van zijn gedachten verwijs ik naar de dissertatie (=proefschrift) van dr. C. Steenblok, „Voetius en de sabbat“. Volgens Coccejus is de sabbat als wekelijks terugkerende rustdag niet in het paradijs, maar pas met de inzameling van het manna in de woestijn ingesteld (Ex. 16).

Dit sabbatsgebod is louter ceremonieel en wezenlijk onderscheiden van de andere geboden van de zedewet.

Als ceremonie is de sabbat type en schaduw geweest:

1. van de rust van Christus in het graf ná Zijn volbracht verlossingswerk
2. van de rust der Nieuw-Testamentische gelovigen van de dienstbaarheid der zonden en
3. van de eeuwige hemelse rust.

Het strenge gebod van de rust diende dus om het Joodse volk te leren dat hun eigen werken zondig, onrein en vleselijk waren. Daarom moest die uitwendige tijdelijke rust heenwijzen naar het betere, de ware rust der ziel, die Christus eens zou aanbrengen. De sabbat was teken: (sakrament) n.l. dat God Zelf het volk zou heiligen. Zo leert en sterkt de Oud-Testamentische sabbat de hoop op de komende Christus.

Het 4e gebod, dat alleen voor de Joden gold, is volgens Coccejus door Christus en de apostelen afgeschaft, zoals alle andere ceremonieën, Loofhuttenfeest, Grote Verzoendag, enz.

Toch werd ook in het Nieuwe Testament een bepaalde ruimte geschapen voor de z.g.n. cultus divinus, de Goddelijke eredienst. Dit gebeurde op de eerste dag van de week, dus niet op zaterdag (joodse sabbat) maar op de zondag, de Dag des Heeren genoemd. Echter deze heiliging van de Dag des Heeren vloeide niet voort uit het 4e gebod maar was een louter kerkelijke instelling.

De Utrechtse hoogleraar Gijsbertus Voetius (1589 - 1676) heeft de opvattingen van zijn Leidse kollega Coccejus beslist afgewezen. De geboden sabbatsrust is maar niet alleen profetie van Christus maar scheppingsordinantie. In Gen. 2 : 3 heeft God voor Adam en zijn gehele nageslacht de sabbat gezegend en geheiligd. De wekelijkse tijdsbreking door één rustdag beschouwt Voetius als een universeel geldende scheppingsordinantie. (Met scheppingsordinantiën worden die structuren en verbanden aangeduid die door God met de schepping gegeven zijn in het kader van een door Hem gestelde vaste, zedelijke wereldorde en die ook na de zondeval door Hem gehandhaafd zijn en door ons dienen te worden geëerbiedigd als uitdrukkingen van Zijn wil).

Naast de algemene heiliging van de tijd door een zesdaagse áárdse roeping gebiedt dit gebod dus bovendien een bijzondere geestelijke roeping op een afgezonderde rustdag. Aldus Voetius.

Door de gedachte van de scheppingsordinantie van Gen. 2 : 3 te beklemtonen, trekt Voetius de lijn van Calvin door. „Eerst heeft dus God gerust, vervolgens heeft Hij die rustdag gezegend, opdat ze door alle eeuwen onder de mensen heilig zou zijn of liever: elke 7e dag heeft Hij aan die rust gewijd opdat Zijn voorbeeld eeuwigdurende regel zou zijn“.

In Ex. 20 : 11 wordt Israël bevolen deze Sabbat, die God in het paradijs instelde, te gedenken.

Het is volgens Calvin maar de helft van de Waarheid, wanneer men zegt dat het 4e gebod een louter schaduwachtig gebod is, welks onderhouding door de komst van Christus (de ware Rust) is afgeschaft.

„De ouden plegen het een schaduwachtig gebod te noemen omdat het de uitwendige onderhouding bevat van de dag, welke onderhouding door Christus' komst met de figuren (uitwendige ceremonieën - die op Christus wezen) is afgeschaft. En dat is door

hen wel naar waarheid gezegd maar zij roeren de zaak slechts ten halve aan". God heeft naar de mening van Calvijn in hoofdzaak 3 bedoelingen gehad met het sabbatsgebod.

1. God heeft door de rust van de 7e dag voor het volk van Israël de geestelijke rust willen afbeelden, door welke de gelovigen van hun eigen werken moeten aflaten, om God in hen te laten werken. Vgl. Hebr. 3:13; 4:4.
2. God heeft ook gewild dat er een bepaalde dag zou zijn waarop de gelovigen zouden samenkomen om de Wet te horen enz.
3. Hij wil tenslotte aan dienstknechten enz. een noodzakelijke verpozing schenken.

Inderdaad is voor Calvijn de sabbat als afschaduw van de geestelijke rust de kerninhoud van het gebod. Maar ook de tweede en derde bedoeling van God mag niet vergeten worden; er moet een speciale dag, één op de 7, afgezonderd worden voor de dienst van God en er moet een gelegenheid zijn om van de wekelijkse 6-daagse arbeid te rusten. In Institutie II, VIII, 32 lezen wij: „Het is buiten twijfel dat deze beide oorzaken de Heere bij het instellen van de arbeid ter harte gegaan zijn”.

En: „Wie zou ontkennen dat beide voor ons evenzeer past als voor de Joden? De kerkelijke samenkomsten worden ons door Gods Woord bevolen en hun noodzakelijkheid is door de ervaring des levens genoeg bekend. Als zij niet vastgesteld waren en niet hun bepaalde dagen hadden, hoe zouden ze dan gehouden kunnen worden? Alle dingen moeten passend en met orde geschieden onder ons, zoals de apostel zegt (1 Kor. 14:40). Nu is het er zover vandaan, dat hetgeen passend en ordelijk is, zonder die regering en regeling zou kunnen behouden blijven, dat een volkomen en zekere verwarring en verwoesting de Kerk boven het hoofd hangt, als die regeling zou worden weggenomen. En indien wij dezelfde behoefte hebben, tot welker vervulling de Heere de Joden de sabbat heeft ingesteld, bewere niemand, dat de sabbat op ons geen betrekking heeft”.

(Wordt vervolgd) ds. L.W. van der Meij.

Maarten Luther

3

2. Zijn pogingen via de leer van de kerk

De kerk bood vele wegen aan om de afstand tussen God de Heilige en de mens als zondaar te overbruggen. Luther werd hierin nauwkeurig onderwezen. De meeste van de zeven sacramenten stonden tot zijn beschikking. Hij kon de zeven werken van barmhartigheid verrichten. De hulp van twee of drie maal zeven hemelse voorbidders mocht hij inroepen. Maar het klooster was de weg naar de hemel bij uitnemendheid!

Het beschermde tegen de afleidingen en complicaties van de wereld. Men kon er een meditatief leven leiden en de meest belonende deugden beoefenen. De Tien Geboden waren voor allen, maar de geboden van Jezus — om alles te verkopen en vader en moeder te verlaten — waren onpractisch of moeilijk te bereiken in de wereld. Deze waren gereserveerd voor het klooster. Als tegenstelling met het leven in de wereld was elke vorm van kloosterleven beloning waard.

Maar Luther ontdekte spoedig dat er zelfs in het kloosterleven verschillende trappen waren. In het klooster kon men het kalm aan doen of men kon alles op alles zetten door bijvoorbeeld zelfkastijdingen. Luther besloot tot het laatste. Hij beperkte zijn voedsel vaak tot brood en water. Soms at hij een paar dagen achter elkaar helemaal niets. Dan weer las hij godsdienstige boeken tot diep in de nacht.

Maar hoe hij zich ook inspande, hij vond niet de vrede waar hij zo sterk naar verlangde. Hij begon langzamerhand te twijfelen aan de mogelijkheid om door eigen verdiensten die vrede te verkrijgen. Wel geloofde hij nog in de mogelijkheid dat de verdiensten van de heiligen aan hem konden worden overgedragen. Want, zo vond hij, de heiligen hadden zo kunnen leven dat ze „extra verdiensten” hadden verkregen. Deze konden door pauselijke opdracht, door aflaten, ten gunste gerekend worden voor hen die nogal een grote achterstand van schulden hadden.

In 1511 ging hij naar Rome. Hij zag daarin bijzondere mogelijkheden. Bijvoorbeeld het

bezoeken van de heilige plaatsen en het bezichtigen van bijzondere reliquieën, zodat hij zich de verdiensten van de heiligen kon toeëigenen.

Het belangrijkste van deze reis naar Rome was dat hij daar tot de ontdekking kwam dat verdiensten van de heiligen ook niet konden worden overgedragen aan andere zondaren. Daarom was het beklimmen van de Pilatus trap voor hem een teleurstelling.

3. Zijn vrede

Maarten wendde zich dikwijls om hulp tot Dr. Johan von Staupitz, zijn vicaris-generaal, die hij bijzonder bewonderde. Deze was één van de weinigen die begreep hoe ellendig Maarten zich voelde.

Toen Von Staupitz merkte dat de reis naar Rome Maarten niet veel goed gedaan had, besloot hij hem moeilijker werk op te dragen. Hij zond hem naar Wittenberg om daar theologie te gaan doceren. Door het veel-eisende nieuwe werk had Maarten veel minder tijd om aan zijn eigen problemen te denken.

Gedurende de eerste colleges in 1513-1515 behandelde Luther de Psalmen. Hij werkte ijverig en getrouw. Vooral de Messiaanse Psalmen gaven hem inzicht in de persoon van de Heere Jezus. De Psalmen waren daardoor voor hem van grote betekenis.

Maar de volle vrede kwam pas toen hij Romeinen 1:17: „De Rechtvaardige zal door het geloof leven” leerde begrijpen. Luther werd ervan overtuigd dat geen mens zichzelf echte rechtvaardigheid tegenover God kon verwerven. Dit kon alleen door het geloof in de genade van God. Deze ontdekking gaf hem een gevoel van grote opluchting, vrijheid en vreugde. „Ik had het idee dat ik opnieuw geboren was en de poort naar het paradijs gevonden had.”

— Alice Hamstra.

Zaterdag 4 juni 1983 te Gent

2

Een pauze op een dag als deze is altijd van grote waarde. Het is voor vele mensen niet mogelijk om uren aaneen op een bepaalde plaats te zitten luisteren naar sprekers, die ieder op eigen wijze de boodschap van Gods Woord zoeken te brengen. De ziel heeft spijs en drank nodig, het lichaam eveneens. En laten we dan ook denken aan de kinderen en jeugdigen, die er behoefte aan hebben om zich even te vertreden. En aan al de anderen, die naar zulke dagen uitzien, omdat zij daar vrienden ontmoeten en er gelegenheid is om ook met anderen kennis te maken. Het blijkt dan steeds weer, dat al komen de bezoekers uit allerlei streken de harten toch ineensmelten, wanneer er het werk des Heeren is en de Heere geeft daarvan te spreken of te horen spreken. Trouwens alleen al het besef bij elkaar te zijn uit dezelfde overwegingen geeft al een bepaalde band. En dat is in onze tijd van verwarring en verdeeldheid van grote betekenis.

Ieder heeft natuurlijk zijn eigen ontmoetingen gehad en zijn eigen ervaringen opgedaan. Maar we menen wel te mogen zeggen, dat de algemene indruk was, dat het goed was elkaar in de pauze te Gent te mogen ontmoeten. Persoonlijk hebben we ook deze en gene ontmoet en een bepaalde indruk meegenomen. En uitwendig werkte alles mee. Het was stralend weer en de gelegenheid om in de grote stad van de vrije natuur te genieten was er ruimschoots. Er zullen wel bezoekers geweest zijn die de stad ingegaan zijn, maar het was in en achter het gebouw een echte pleisterplaats.

Om kwart over twee waren we weer in de vergaderzaal. Br. Bor opende de middag-samenkomst. We zongen Ps. 25:6 en 7.

Ds. L.W. van der Meij van Zaamslag kreeg het woord. Hij ging voor in gebed en las Psalm 116. Hier volgt een samenvatting van zijn toespraak.

De nederlandse is evenals de belgische samenleving een bedreigde. Alle volken worden bedreigd door een ernstige ziekte. De mens staat machteloos. Patient en omgeving worden bedreigd en wel door gebrek aan liefde. Men hoort het geroep om hulp niet, er is doofheid bij gebrek aan liefde. De liefde van velen zal verkouden. Men hoort de nood niet meer of men wil er niet van horen. Spreker vertelt een eigen levenservaring. Hij was in zijn jeugd bij het zwemmen in nood gekomen. Het leek voor

hem onmogelijk om vrij te komen uit de nood. Hij had om hulp geroepen, maar niemand had hem gehoord.

De dichter van Psalm 116 zegt: Ik heb lief, de Heere hoort mijn stem.

Het beeld van de samenleving is, dat velen dreigen om te komen, dat men doof is voor de klachten en noden van de naaste. Als men nog wil helpen dan biedt men nog geen werkelijke hulp.

Zo was het bij de dichter: mijn bekenden staan van verre. Maar hij mocht ervaren, dat de Heere nabij is. Hij grijpt in het kritieke moment in. Toen heeft de dichter geproefd: Hij hoort mijn stem, mijn smekingen.

We moeten de waarheid zeggen in overeenstemming met Gods Woord. Wij kunnen niet overtuigen, maar de belofte is: Als de Geest gekomen is, Deze zal overtuigen.

Toen de Heere Jezus voor Pilatus stond heeft Hij gezegd: Ik ben gekomen om van de waarheid te getuigen. Pilatus vroeg: wat is waarheid?

We moeten luisteren naar de dichter van Psalm 116. De Heere hoort op het goede moment. Ik was uitgeteerd. Mijn ziel keer weder tot uw rust.

Ik heb lief. Liefde is dat er ingegrepen wordt als God te hulp komt in het dodelijkst tijdsgewricht. De dichter was in onbeschrijflijke nood. Daar moet je iets van beleefd hebben. De Heere heeft in Zijn wijsheid bedekt wat de oorzaak was. Maar dit is van belang: de Heere hoort smekingen, in een samenleving die doof geworden is bij gebrek aan liefde.

De dichter heeft gemerkt, dat de Heere ingrijpt als het op sterven, als het op God ontmoeten aankomt.

Kunt u het nazeggen: ik heb God lief? Dan moet ik persoonlijk weten wie God is. Dan moet God Zich aan ons persoonlijk openbaren.

Wij missen Hem niet. De Heere zoekt plaats voor Zichzelf. De Heere openbaarde Zich ook aan deze dichter: De Heere is genadig en rechtvaardig en onze God is ontfermende.

Weet u wie u bent? U bent uit het geslacht van Adam, in een ontzaggelijke diepte gevallen. We zijn God kwijt en alle liefde kwijt. U gaat dit gevoelen als de Heilige Geest gaat overtuigen. Dan is dit het erge, dat we de liefde missen. Net als Adam. Dat omdat we ons verbonden hebben met de duivel, die niet weet wat liefde is, maar het surrogaat kent: eigenliefde.

De waarheid omtrent God, onszelf en Christus mogen we deze dag horen, de waarheid omtrent de enige Naam tot zaligheid gegeven. Hij wil eenvoudigen gadeslaan.

Men zegt, dat van God geen hulp is te wachten, dat we zelf wat moeten doen. Maar God heeft gezegd: Ik ben met u al de dagen tot de voleinding der wereld. Hij vervult Zijn Woord. Die dit verstaat leert tot Hem roepen.

Lijden we aan de ziekte van liefdeloosheid? In deze liefdeloze wereld heeft God laten prediken, dat er een Middelaarshart is, dat het zuchten hoort, verhoort en ingrijpt.

Als dit verstaan wordt dan vinden we in Hem alles wat we voor tijd en eeuwigheid nodig hebben. Dan wordt dit lied geboren. Deze dichter heeft reden om God lief te hebben.

Hij kan het verklaren. De dichter prijst God aan. De Heere hoort de smekingen. De Heere is genadig en rechtvaardig en Hij ontfermt Zich op het gebed. Ik was uitgeteerd, maar Hij heeft mij verlost.

Als zo God gekend mag worden dan heeft men ook stof om de Heere aan te prijzen en kracht om liefde te bewijzen. Als deze liefde in uw hart is uitgestort dan zal de Heere Zijn werk voltooien.

Ik heb God lief. Dat is een belijdenis. Daar is een belofte voor in Gods Woord: Die Mij belijden zal voor de mensen zal Ik belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is.

Als God Zijn werk kroont dan zal men Hem eeuwig verheerlijken. Dan is men nooit meer alleen, niet meer veroordeeld, maar van alle nood verlost. Dan is men met allen die de Heere toebehoren in de stad die eeuwige fundamenten heeft. Amen.

Er volgt weer koorzang van De Lofstem. Er wordt weer met aandacht geluisterd.

Br. Bor deelt mee, dat de collecte 's morgens ongeveer f 6000,- heeft opgebracht, wat hem zeer verrast heeft.

We zingen Ps. 116:1 en 3.

B.

Zuidland

Slechts af en toe maken we de bevestiging en intrede van een dienaar des Woords mee. Anders zouden we er vaker melding van maken in ons blad. Nu waren we persoonlijk betrokken bij de bevestiging van kandidaat H. van der Ham te Zuidland op 23 juni j.l. Deze kandidaat is in Meerkerk geboren en getogen en heeft er zijn plaats ingenomen. Alleen het laatste jaar woonde hij in verband met zijn studie te Apeldoorn in Barneveld. Toen was hij lid van de gemeente Nijkerk. Het ontbrak niet aan belangstelling. Voor deze gelegenheid kon gebruik gemaakt worden van het kerkgebouw van de Gereformeerde Kerk, dat zich voor dit doel uitstekend leende. Er waren velen uit Meerkerk en Ameide, waar zijn vrouw vandaan komt, in deze dienst van bevestiging en intrede aanwezig. Ook uit vele plaatsen in de classis Rotterdam en zelfs uit verschillende plaatsen in de classis Utrecht en van elders.

We mochten Van der Ham tot zijn dienstwerk inleiden. We preekten kort over 1 Timotheus 4:11 en 12: Beveel deze dingen en leer ze. Niemand verachte uwe jonkheid; maar wees een voorbeeld der gelovigen in woord, in wandel, in liefde, in de geest, in geloof, in reinigheid. De kandidaat beantwoordde de vragen met een duidelijk: Ja ik, van ganser harte. Het was een plechtig ogenblik toen de bijbel opengeslagen boven zijn hoofd gehouden werd en de bevestigingsformule werd uitgesproken. Vele ambtsdragers uit andere gemeenten namen aan de handoplegging deel door na elkaar een tekst uit te spreken. De gemeente zong hem daarna staande toe Ps. 20:1.

Nadat het slot van het formulier gelezen en het dankgebed uitgesproken was deed Ds. Van der Ham zijn intrede: Hij preekte over 2 Timotheus 2:9b: Maar het Woord Gods is niet gebonden.

Voor de eerste maal sprak de jonge predikant de zegen uit: De Heere zegene u...

De gebruikelijke toespraken volgden. Namens de kerkeraad sprak ouderling Van Bergeijk. Deze liet staande toezingen Ps. 37:2. Ds. Van der Ham richtte zich nog met woorden van dank tot deze en gene. Tenslotte zongen we Ps. 68:17.

Er was na afloop van de dienst gelegenheid om Ds. en mevr. Van der Ham de hand te drukken. Voor de genodigden was er tevens gelegenheid om een kopje koffie te gebruiken. Voor hen die van ver kwamen tevens een broodje. Van deze mogelijkheid werd door velen gebruik gemaakt. Daar troffen we ook verschillende theologische kandidaten en studenten aan.

Het was de voorgaande dagen warm en droog geweest. Het land smachtte naar water. Tijdens de dienst begon het te regenen. Hier werd weer vervuld: hebbende het land begerig gemaakt, verrijkt Gij het grotelijks. Dit deed denken aan Ps. 126:2, berijmd, laatste regels:

*Zie verder op Uw erfvolk neder,
Verkwik het, als de watervloed,
Die 't Zuiderland herleven doet,*

De Heere moge de arbeid van onze jonge vriend in Zuidland gebruiken om het land begerig te maken en grotelijks te verrijken. Dan wordt vervuld: Die Zuidland herleven doet.

En we willen daaraan toevoegen de begeerte dat de Heere overal rijkelijk de bediening van Zijn Geest moge geven en daartoe de arbeid van Zijn knechten moge zegenen, tot verheerlijking van Zijn Naam.

B.

10 jaar 'Woord en Daad'

Op D.V. 6 juli a.s. zal het 10 jaar geleden zijn dat de Stichting Reformatorische Hulpactie Woord en Daad werd opgericht.

Het bestuur wil dit feit gaarne gedenken samen met haar begunstigers/sters, met hen die het de stichting deze jaren mogelijk maakten om op uitgebreide schaal hulp te kunnen verlenen in vele derde-wereld-landen.

Hiertoe werden een tweetal jubileum-samenkomsten belegd, t.w. in de Laurenskerk te Rotterdam op 17 september en in de Bovenkerk te Kampen op 24 september a.s.; aanvangstijd voor beiden is 19.30 uur.

In de afgelopen 10 jaren nam het werk van de

stichting grote omvang aan. Thans wordt hulp verleend in 15 landen met een jaar-budget van rond f 10 miljoen.

Het eigenlijke werk ontwikkelde zich in een tweetal richtingen, t.w.:

- Financiële adoptie van kinderen (met 2 programma's, n.l. het individueel gerichte en het groepsprogramma), waardoor thans ruim 12.000 kinderen voedsel, kleding en onderwijs ontvangen.
- Hulpverleningsprojecten van zeer uiteenlopende aard, waarmede in de noden en behoeften van velen kon worden voorzien.

Met de financiële adoptie is momenteel op jaarbasis f 5,5 miljoen gemoeid, terwijl de omvang van de hulpverleningsprojecten thans c.a. f 4,5 miljoen per jaar bedraagt.

In totaal mocht de stichting in de afgelopen 10 jaar f 35,8 miljoen aan hulp verstrekken (f 19,9 miljoen uit hoofde van de financiële adoptie en f 15,9 miljoen ten behoeve van projecten). Niet in het minst door de inzet van de vele comité's in het land kon het totale kostencijfer tot gemiddeld 8% beperkt blijven.

Voor de Jeugd

Het Zonnekind 61

Beste jongelui!

„Als hem nu zeer dorstte, zo riep hij tot de HEERE en zeide: Gij hebt door de hand Uws knechts dit grote heil gegeven; zou ik dan nu van dorst moeten sterven, en vallen in de hand dezer onbesnedenen?”

Richt. 15:18.

Simson had de Filistijnen een grote klap gegeven. Hij was daar mee de hoogte in gegaan. Hij had daarom ook een grote klap gekregen en dan van God. Want God kon het niet gedogen dat Simson zo ijdel roemde in zichzelf en zo met zijn ik op de voorgrond stond.

We hebben daar in de vorige artikelen bij stilgestaan en het ook enigszins zoeken toe te passen, mede in verband met de slagen die God ook nu nog op verschillende manieren uitdeelt. En als de Heere slaat doet Hij dat nooit uit lust tot plagen, maar opdat men er door op zijn plaats komen zou.

Als God de wereld tuchtigt dan betoont Hij daarin Zijn recht. En als Hij Zijn volk slaat, dan doet Hij dit uit liefde. De klappen die de wereld krijgt, vernederen haar wel voor een ogenblik. Doch de klappen die Gods kinderen krijgen vernederen hen niet alleen maar vertederen hen ook. Zij gevoelen er de liefde des HEEREN in en dat maakt hen klein.

Je kunt dat zien in het leven van Simson. Want toen hem zeer dorstte riep hij tot de HEERE en zeide: Gij hebt door de hand Uws knechts dit grote heil gegeven. Je hoort hem nu niet meer spreken over zichzelf, over zijn eigen „ik” en over dat „ezelskinnebak”, doch het is nu de „hand des HEEREN” waarover hij spreekt. Toen hem zeer dorstte gevoelde hij zijn afhankelijkheid meer dan ooit. Die sterke man in eigen oog, wordt nu ineens een kleine man in eigen oog. Iemand die van dorst dreigde om te komen en die zichzelf uit deze benarde positie onmogelijk redden kon. Het was niet zijn kracht waardoor de Filistijnen zulk een geduchte nederlaag hadden moeten lijden, maar het was de hand des HEEREN die hem dit voorrecht gegeven had. Daarom roemt hij nu niet in zichzelf, maar in de HEERE.

Dat is nu juist de bedoeling des HEEREN, dat we namelijk niet roemen in onszelf, maar alleen in Hem. Doch dat moet iedere keer weer worden geleerd. De wereld leert dat nooit. Want die kent de HEERE niet en roemt daarom in de HEERE ook niet. Zij roemt altijd in zichzelf, totdat zij van de top van eer in eeuwige verwoesting neerstort. Wanneer jullie niet met gesloten ogen door de wereld gaan, dan kunnen jullie dit zien. De grote machtsblokken staan tegenover elkander. Jullie kennen ze. Het is Amerika en Rusland en hun onderhorige metgezellen. Dat zijn enerzijds de NAVO-partners en anderzijds alle landen die zich achter het z.g.n. ijzeren gordijn bevinden. Zij roemen om het hardst, een ieder in zijn eigen wapenen. Daar is een wedloop aan de gang, die elk mens alleen maar kan doen beven, wanneer zij daar ernstig over nadenkt. Doch de naam des HEEREN wordt nimmer genoemd. Als men

daar eens mee begon, namelijk met de HEERE te erkennen en voor de HEERE te buigen en naar Zijn wil te vragen, dan waren met één klap alle problemen de wereld uit. Doch men doet het niet, met als gevolg dat de problemen steeds groter worden. En als je in dat zichzelf verheffende koor niet mee zingt dan val je gewoon uit de toon. Dan ben je een man die raast, iemand die geen verstand heeft, en ga zo maar door. Doch dat het „dwaasheid” is, alles wat men doet, daar is men ten enenmale blind voor. Men gaat op deze wijze als een briesend paard zijn ondergang tegemoet.

Roemen in de Heere, doet de wereld niet, doch wie doet het wel? Je zoudt kunnen denken dat de kerk het deed. Die behoorde het wel te doen. En zij doet het ook wel... met de mond. Dat is ook al een heel oude kwaal. Je kunt deze in de bijbel al eeuwen beschreven vinden: Dit volk nadert tot Mij met de lippen, maar het houdt het hart verre van Mij. Zo was het menigmaal met Israël gesteld, het oud-testamentische bondsvolk, en dan naar het oordeel van Hem die harten kent en nieren proeft. In het nieuwe testament is het met de doorsnee kinderen des verbonds niet anders gesteld. Men is er bij opgevoed. Men weet hoe het moet. Men zingt psalmen die de eer des HEEREN tot inhoud hebben:

*Geef dan eeuwig eer
Onzen God en HEER'.....*

doch of het ook uit het hart voortkomt, is alleen de Kenner der harten bekend. En ieder die zijn eigen hart kent, zal het moeten toestemmen, dat hij zo menigmaal over de „eer” des HEEREN spreekt, terwijl hij toch altijd nog weer zijn eigen eer bedoelt.

Het is een wonder van Gods genade als men er werkelijk eens toe komen mag. Niet zelden zijn er harde slagen voor nodig om het de mens iedere keer weer te leren, dat hij uit en van zichzelf niets vermag en dat alles hem uit de hand des HEEREN toekomt. Hij wordt dan niet alleen vernederd, maar ook vertederd, klein voor de HEERE. En dat is nu de HEERE wel aangenaam. Weten jullie ervan, wat het zeggen wil: klein voor de HEERE te worden? Dan wordt de HEERE in der waarheid groot gemaakt.

Je gaat dan je afhankelijkheid beleven. Dat is natuurlijk iets anders dan het bespreken. Dat laatste gebeurt genoeg, doch het eerste is vrucht van het werk van de Heilige Geest.

Simson die nu in de HEERE roemt, zeggende: Gij hebt door de hand Uws knechts dit grote heil gegeven, gaat nu ook tot de HEERE bidden. Hij komt in zijn bidden openbaar als een echt kind des verbonds. God had met hem het genade verbond opgericht. Hij had het teken van het verbond ontvangen. Het oud-testamentische teken, namelijk der besnijdenis. En dat teken misten de Filistijnen. Dat waren, zoals hij hen noemt: onbesnedenen. Het waren heidenen. Die moesten Gods getuigenissen en Zijn verbondsgeheimen missen. God was aan die heidenen niets verplicht. Hij had hen geen beloften gegeven. Hij stond tegenover hen vrij.

Doch met Simson was dat anders gesteld. De HEERE had hem Zijn beloften wel gegeven. Niet omdat Simson van huis uit beter was dan die onbesneden Filistijnen, maar omdat God naar Zijn vrijmachtig welbehagen, onderscheid maakte, waar het door de zonde niet was. En nu was God, niet om Simson, maar terwille van Zichzelf verplicht, dat Hij Simson niet zou laten omkomen in de handen van deze heidenen. Als de HEERE dat zou doen, dan zou Zijn Naam daardoor schade lijden. En daar Simson deze verhouding van de HEERE tot hem, wat een genadeverhouding was, gelovig verstond, daarom zegt hij met sterke aandrang tot de HEERE: „Zou ik dan nu van dorst sterven, en vallen in de handen dezer onbesnedenen?” HEERE, dat kan toch niet, dat gedooft de eer van Uw Naam niet. Want die Naam is toch „HEERE”, dat betekent: Ik zal zijn die Ik zijn zal. U bent toch onveranderlijk. U bent daarom ook getrouw. Als U nu niet getrouw zoudt zijn aan Uw eigen beloften, dan zouden de heidenen u smaden, HEERE.

In werkelijkheid doet Simson dus niets anders dan pleiten op Gods verbondstrouw. Hij doet dat niet uit zichzelf, doch omdat hij door de Geest des HEEREN daartoe gebracht werd. En alles wat van God komt, keert tot God weer. Uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen.

Wij leven in het nieuwe testament. Wij dragen het nieuw-testamentische verbondsteken, namelijk de heilige doop. Want de doop is in de plaats van de besnijdenis gekomen. Ook aan ons heeft God Zijn beloften gegeven, waardoor wij geroepen zijn onder alle omstandigheden, alleen op de HEERE ons vertrouwen te stellen.

In de Dordtse leerregels wordt daar zo ernstig over gesproken. Ik denk aan hoofdstuk 3 & 4, art. 8: „Doch zovelen als er door het evangelie geroepen worden, die worden ernstiglijk geroepen. Want God betoont ernstiglijk en waarachtiglijk in Zijn woord, wat Hem aangenaam is; namelijk, dat de geroepen tot Hem komen. Hij belooft ook met ernst allen die tot Hem komen en geloven, de rust der zielen en het eeuwige leven.”

Niemand kan zich dus voor God verontschuldigen als hem de rijke inhoud van de beloften des verbonds ontgaat. Het is waar wat er in de bijbel staat van Jacob en Ezau: „Want als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of iets kwaads gedaan hadden, omdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast bleve, niet uit de werkende, maar uit de Roepende, zo werd tot haar (Rebekka) gezegd: De meerdere zal de mindere dienen; gelijk geschreven is: Jacob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat”. Rom. 9: 11-13. Doch het is evenzeer waar, wat ook in de bijbel staat: „Dat niemand onder u zij een hoereerder, of een onheilige gelijk Ezau, die om ene spijs het recht van zijn eerstgeboorte weggaf”. Hebr. 12: 16. Dat wil met andere woorden zeggen: Hij had een recht op de belofte van het verbond dat God met Abraham had opgericht. Doch hij stelde er geen prijs op. Hij gaf het recht van zijn eerstgeboorte weg om ene spijs. En als hem dan de weldaden ontgingen, was dit van Ezau uit gezien, alleen maar zijn eigen schuld. Zo liggen de verhoudingen nog. Doch ik bemerk dat mijn papier al weer volraakt, en daarom gaan we de volgende keer daar nog even op door.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent

Boekbespreking

Boeken van Uitgeverij Kool b.v.,
Postbus 177, 3900 AD Veenendaal
Telefoon 08385 - 13978

1. Daar zij hun wens verkrijgen door C. van Rijswijk.
De schrijver van dit boekje heeft zijn stof geput uit werkjes die vroeger verschenen zijn. Het gaat daarin over de bekering en het heengaan van jonge mensen. Matje Ver-

brugge was de jongste. Geertruida van Doorn was 13 jaar, Geertruida Verbroek 14 jaar, evenals Susanna Bikkes en Jan van Esch en Maria Molendijk. Anna Middel, het dochtertje van de bekende Ds. H.H. Middel, was 18 jaar. Verder gaat het boekje over Henrina van Rheede, uit de 17e eeuw. Het geheel is een zeer goed leesbaar verhaal van het werk des Heeren in jonge mensen tot hun eeuwige behoudenis. Dat is goede lectuur, ook voor kinderen.

Het boek telt 119 blz. en kost gebonden f 14,90.
2. **Annemieke en Daantje gaan logeren** door Geesje Vogelaar-van Mourik.

Het verhaal gaat over twee kinderen uit hetzelfde gezin, die uit logeren gaan naar grootouders. Ze komen in aanraking met andere kinderen. Ze gaan hier en daar heen. Ze maken allerlei mee. De schrijfster weet dit allemaal op een onderhoudende wijze te vertellen. Kinderen zullen zeker dit boekje in één keer willen uitlezen en als ze het uit hebben bij zichzelf vragen: en hoe zou het nu verder met de kinderen zijn gegaan?

Het boekje telt 83 blz. en kost gebonden f 8,90.
3. **Strijd in de jungle** door Jan W. Klijn.

Dit boek bevat een opmerkelijk verhaal. Het gaat grotendeels over Brazilië en wel uit het Amazonegebied. Op de achterzijde van de omslag wordt de inhoud van het boek als volgt kort weergegeven: Frank, een zoon van

een rijke zakenman uit Engeland, komt in de zaak. Hij trekt erop uit om nieuwe importmogelijkheden te onderzoeken. In het Amazonegebied komt hij in contact met Anthonie, een kind van de jungle, met zijn opgewekte jonge vrouw, Marines. Frank komt onweerstaanbaar onder de indruk van haar. Samen met Anthonie trekt hij de jungle in. Heel onverwachte ontwikkelingen doen zich voor in die groene allesverslindende kolos.

Dit boek — aldus lezen we verder — geeft een uitstekend beeld van zakendoen in 't groot en belicht tevens zeer indringend de grootsheid van het Amazonegebied en de armoede van haar inwoners. Tweemaal drong de schrijver het Amazonegebied binnen om haar zo natuurgetrouw mogelijk te verwoorden.

Het boek is boeiend geschreven en geeft een verhaal dat van het begin tot het einde de volle aandacht vraagt. Daarom betreuren we het dat het geestelijk gehalte zeer oppervlakkig aandoet. Verder vragen we ons af, of het wel goed is Indianen te tekenen als dorstig naar mensenbloed. En ook of wat ten aanzien van Frank, Marines en Anthonie beschreven wordt niet beter een ander verloop had kunnen hebben. Het stoot dat Frank al een oog slaat op Marines, voordat Anthonie omkomt, wat niet zo heel veel indruk op Frank achterlaat, en dat aan het einde nog gewag gemaakt wordt van het huwelijk van Frank en Marines.

Het boek tel 133 blz. en kost f 16,50.

B.

Wel eens op

TEXEL

geweest?

Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en ... rust.

U kunt op

'DE VERRASSING'

gebruik maken van volledig pension voor groot en klein.

Prijzen v.a. f 270,- p.w. Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan. Tel. 02223-661 of 391.

Mooi gelegen vakantieverblijf bij het strand.

In juni 40% korting op hoogseizoen-prijs. Ook in juli en augustus nog iets vrij. Tel. 01187 - 1441

1958 - 25 Jaar - 1983

Woninginrichting en stoffering

Meubelen en vloerbedekking Gordijnen - zonwering enz.

Vrijblijvend komen wij bij U aan huis met onze stalen collecties.

Bel ons eens voor een afspraak.

Beleefd aanbevelend
B. Elderkamp
Frankenrood 17
Rotterdam
Tel. 010 - 823487

ZENDINGS DAG

in de Geref. kerk te Elburg, Vrijheidslaan 2, uitgaande van de Chr. Geref. kerk

WOENSDAG 27 JULI

aanvang half elf D.V.

Opening: Ds. G. Hamstra
Spreker: Ds. H. van Leeuwen van Driebergen
Pauze tot 2 uur
Sprekers: de heer Bor uit Gent
Ds. R. Boogaards van Leiden voor de Spaans Evangelische Zending
Ds. P. Beekhuis van Rotterdam
Stuiving ca. 4 uur

Koffie en broodjes verkrijgbaar.

DE ZENDINGSCOMMISSIE

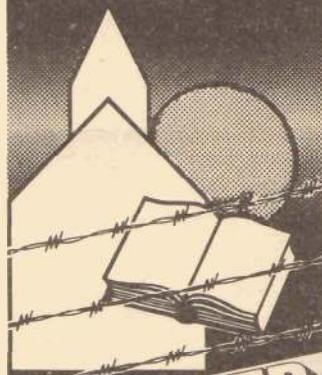
KOM OVER EN HELP

Onze stichting heeft ten doel het verlenen van **geestelijke, materiële en financiële hulp** aan de vervolgd christenen achter het IJzeren Gordijn. Primair staat daarbij de verbreiding van Gods Woord.

Uw gaven stellen ons in staat dit kostbare werk te blijven volhouden en onze zeer beproefde medechristenen de helpende hand te bieden.

Ons werk wordt aanbevolen door een comité, dat bestaat uit predikanten van de Chr. Geref. Kerken; Ger. Gem.; Ger. Gem. in Ned.; Oud Ger. Gem.

Wij verzorgen ook lezingen met of zonder dia's. Inlichtingen hierover kunt u krijgen bij ons secretariaat of telefonisch.

KOM OVER EN HELP

U kunt uw gift storten op Postgiro 3535181 of op Bankrekening ABN 569324610 t.n.v. de stichting „Kom over en Help”.

Inlichtingen:
Postbus 215
2410 AE Bodegraven

Stichting Reformatorische Hulpactie
„Woord en Daad”

Giro 3020900
Postbus 560, 4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 32550

HAAL HEN UIT HET SLOP

In en groot rubberbos in het Palai-district (Zuid-India) leven 250 gezinnen in kommersiële omstandigheden. Hutten, afgedekt met palmblederen en houten bouwvallen dienen als onderdak; sanitaire voorzieningen, regelmatige wateraanvoer e.d. ontbreken. Hun hoop is vervlogen, want niemand kijkt naar hen om.

Met de uitvoering van een **RENOVATIEPLAN**

willen wij naast deze mensen gaan staan; met Woord en Daad hen overtuigen dat zij een Schepper hebben. Die wel degelijk om hen geeft! Voor opknappen van de onderkomens en aanbrengen verschillende voorzieningen is f 500,- per gezin nodig of totaal f 125.000,-.

Giften hiervoor worden gaarne ingewacht op postgiro 3020900 of bankrek. 509811568, gaarne m.v.v. „Renovatieplan Palai”.